

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/86318,Sladami-represji-Wykaz-wazniejszych-jednostek-Milicji-Obywatelskiej-w-Trojmiesci.html>

Grupa pracowników MO i SB ochraniająca obwód wyborczy w Sopocie, wybory do Sejmu Ustawodawczego z 1947 r. Z archiwum IPN

ARTYKUŁ

Śladami represji. Wykaz ważniejszych jednostek Milicji Obywatelskiej w Trójmieście w okresie PRL-u

OKRES HISTORYCZNY

(1945-1948) Pierwsze lata Polski Ludowej

Autor: KRZYSZTOF FILIP 18.09.2021

Milicja Obywatelska jako powojenna formacja policyjna została powołana na

mocy dekretu PKWN z 7 października 1944 r.

Jednostkami terenowymi MO były komendy wojewódzkie, powiatowe, miejskie, komisariaty i posterunki. W latach 50. doszły do nich komendy dzielnicowe, a w późnych latach 70. rejonowe. W 1983 r. komendy zostały zastąpione przez urzędy spraw wewnętrznych odpowiedniego szczebla, ale komisariaty i posterunki pozostały.

W Gdańsku

Do 4 kwietnia 1945 r. zgodnie z podziałem zdobytego przez Sowietów Gdańska na siedem rejonowych sowieckich komendantur wojennych zorganizowano tu tyleż samo Komisariatów MO. W oddzielnej wówczas Oliwie przy ul. Kaprów 14 zainstalowano Komisariat Miejski. Najważniejszą jednostką MO była Komenda Wojewódzka. Po 4 kwietnia kpt. Mieczysław (Moshe) Konwizor ulokował ją przy ul. Nowy Świat 27 (później Świerczewskiego, obecnie Nowe Ogrody) na Śródmieściu. Na początku lat 50. została ona przeniesiona do budynku przy ul. Okopowej 15, gdzie od 1983 r. funkcjonowała jako Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych (WUSW).

Pierwsza siedziba KW MO w Gdańsku, a potem KM MO i MUSW, ul. Nowe Ogrody 27, stan z 2014 r. Fot. i ze zbiorów Krzysztofa Filipa

W początkach kwietnia 1945 r. powstała też Komenda Miejska MO mieszcząca się zrazu przy Mirchauer Weg (ul. Partyzantów) w Gdańsku-Wrzeszczu, a od połowy miesiąca w budynku przy ul. Bojowców 6 (Targ Rakowy). Jej założycielem był mjr Edward Antoni Gronczewski ps. „Przepiórka”. Na początku lat 50. została dyslokowana na ul. Świerczewskiego 27, gdzie od 1983 r. funkcjonowała jako MUSW (zob. tabela 1).

W październiku 1954 r. Gdańsk podzielono na trzy dzielnice: Gdańsk-Śródmieście, Wrzeszcz i Portowa. Działy w nich odpowiednie Komendy Dzielnicowe MO. Pierwsza zajmowała gmach przy ul. Łąkowej 4 (Dolne Miasto), a później przy ul. Piwnej 32/34, druga przy ul. Partyzantów 2, a trzecia przy ul. Władysława IV 3 w Nowym Porcie. Wspomagane mniejszymi jednostkami działały przez kilka dziesięcioleci.

Kpt. Mieczysław Konwizor,
pierwszy komendant wojewódzki
MO w Gdańsku. Z archiwum IPN

Komisariat Kolejowy MO w
Gdańsku. Z archiwum IPN

Przez wiele lat w Gdańsku funkcjonowała Milicyjna Izba Dziecka (ul. Wesołowskiego 10 we Wrzeszczu). Po całym mieście były rozsiane placówki ORMO, zaś w Złotej Karczmie mieściła się baza okrytego złą sławą ZOMO.

Tabela 1. Struktura MO w Gdańsku (bez jednostek wojewódzkich) w połowie lat 80.

Etat MUSW z 1983 r.		Dyslokacja jednostki w okresie 1983-1987
Jednostka	Liczba stanowisk	
MUSW (wraz z wydziałami)	[łącznie] 465	Ul. Świerczewskiego 27 (obecnie ul. Nowe Ogrody)
Komisariat I MO	26	Ul. Gościnną 1, ul. Żuławska 103 (Orunia)
Komisariat II MO	77,5	Ul. Piwna 32/35 (Śródmieście)
Komisariat III MO	67,5	Ul. Biała 1A (Wrzeszcz)
Komisariat IV MO	42	Ul. Kaprów 14 (Oliwa)
Komisariat V MO	63	Ul. Chłopska 44B (Przymorze)
Komisariat VI MO	46	Ul. Władysława IV 5 (Nowy Port)
Komisariat VII MO	43,5	Ul. Ugory 9 (Stogi)
Komisariat Kolejowy MO w Gdańsku	26,5	Dworzec PKP Gdańsk-Główny
Komisariat MO Portu Lotniczego w Gdańsku	28	Port Lotniczy Rębiechowo
Komisariat Wodny MO w Gdańsku	19	Wisłoujście
Ogólna liczba stanowisk	904	

Ustalenia własne na podstawie: IPN Gd, 564/18; „Dziennik Bałtycki”, 1983-1988; Spis telefonów województwa gdańskiego, 1988

W Gdyni

29 marca 1945 r. ppor. Józef Jasiński zorganizował Komendę Miejską MO w Gdyni. Po kilku latach przeniesiono ją z ul. Portowej 13/15 (Śródmieście) na ul. Świętojańską 10. W 1951 r. KM MO powróciła do dawnej siedziby, którą od końca dekady dzieliła z I Komisariatem MO. W 1983 r. komendę przemianowano na RUSW (zob. tabela 2).

W kwietniu 1945 r. KM MO podlegały 2 komisariaty i 4 posterunki, lecz wkrótce ich liczba wzrosła. Niektóre lokale zajmowano latami, m.in. przy ul. Akacyjowej 58 w Orłowie (Komisariat IV MO w okresie ok. 1953-1990 r.) czy przy ul. Chyłońskiej 50 w Chyloni (VI, III w latach 1945-1988 r.).

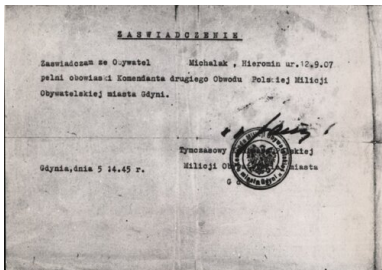
Tabela 2. Struktura gdyńskiej milicji w połowie lat 80.

Etat RUSW z 1983 r.		Dyslokacja w okresie 1983-1987
Jednostka	Liczba stanowisk	
RUSW (wraz z wydziałami)	[łącznie] 358	Ul. Portowa 15 (13/15)
Komisariat I MO	42	Ul. Portowa 15 (13/15), (Śródmieście)
Komisariat II MO	29	Ul. Waryńskiego 6 (obecnie ul. Wojewody Wachowiaka), (Wzgórze Nowotki, obecnie Wzgórze Św. Maksymiliana)
Komisariat III MO	44	Ul. Chyłońska 50 (Chylonia)
Komisariat IV MO	27	Ul. Akacyjowa 58 (Orłowo)
Komisariat V MO	24	Ul. Wincentego Gruny 72 (Unruga), (Obłuże)
Komisariat VI MO	18	Ul. Chwarznieńska 4 (Witomino)
Komisariat MO w Rumii	31	Ul. Abrahama 17 (Rumia)
Posterunek MO w Kosakowie	3	Kosakowo
Posterunek MO w Redzie	3	Ul. Gdańska 55 (Reda)
Komisariat Kolejowy MO w Gdyni	30	Dworzec PKP Gdynia Główna
Komisariat Portowy MO w Gdyni	62	Ul. Chrzanowskiego 6
Ogólna liczba stanowisk	556	-

Ustalenia własne na podstawie: IPN Gd, 564/18; „Dziennik Bałtycki”, 1983-1988; Spis telefonów województwa gdańskiego, 1988

Pierwsza siedziba KM MO w Gdyni, ul. Portowa 15, stan z 2014 r., Fot. i ze zbiorów Krzysztofa Filipa

Zaświadczenie Hieronima Michalaka, komendanta drugiego obwodu Polskiej MO w Gdyni, maj 1945 r. Z archiwum IPN

**Druga siedziba KM MO w Gdyni,
ul. Świętojańska 10, stan z 2014
r., Fot. i ze zbiorów Krzysztofa
Filipa**

W Sopocie

1 kwietnia 1945 r. plut. Jan Załuga zorganizował Komendę Miejską MO w Sopocie. Mieściła się przy ul. Marsz. Stalina 736 (po 1956 r. – 20 Października, a od końca lat 70. al. Niepodległości). Podlegały jej dwa posterunki/komisariaty miejskie MO. Jesienią 1945 r. w ramach ogólnopolskiej reorganizacji komendę zamieniono w Komisariat Miejski MO. Od 1950 r. przez pewien czas funkcjonował przy ul. Grottgera 5. Przynajmniej od 1954 r. mieścił się pod starym adresem. Rok później został przeorganizowany w KM MO. Od 1983 r. funkcjonowała ona jako MUSW.

Od kwietnia do sierpnia 1945 r. w mieście działała Komenda Powiatowa MO (na powiat gdański). W jednej z jej siedzib (ul. 1 Maja 12) zainstalowała się na kolejne 5 lat Wojewódzka Szkoła Podoficerska MO.

**Komisariat Miejski MO w Sopocie
z 1945 r., ul. Ks. Pomorskich 11
b, stan obecny, fot. i ze zbiorów
Krzysztofa Filipa**

Druga siedziba Komendy Powiatowej MO w Sopocie, a później Szkoły Podoficerskiej KW MO z siedzibą w Sopocie, ul. 1 Maja 12, stan obecny, fot. i ze zbiorów Krzysztofa Filipa

Kursanci I turnusu Szkoły Podoficerskiej KW MO Gdańsk w Sopocie, jesień 1945 r. Z archiwum IPN.

**Grupa funkcjonariuszy MO i UBP
ochraniających obwód wyborczy
w Sopocie, wybory do Sejmu
Ustawodawczego z 1947 r. Z
archiwum IPN**

Jednostki specjalistyczne

Przez okres PRL na Wybrzeżu działały też specjalistyczne jednostki MO. Ważnym rozdziałem w jej dziejach było funkcjonowanie w latach 1945-1946 jednostek Morskiej Milicji Obywatelskiej, która znacząco przyczyniła się do poprawy bezpieczeństwa w rejonie wybrzeża. Na terenie Trójmiasta istniały również inne milicyjne struktury m.in. odpowiedzialne za bezpieczeństwo w ruchu drogowym i kolejowym. Jednak organizacyjna i funkcjonalna zależność MO od aparatu bezpieczeństwa sprawiła, że obok obowiązków typowej formacji policyjnej funkcjonariusze podejmowali przeciwko społeczeństwu działania represyjne.

**II Komisariat Morski MO z 1945 r.,
obecnie ul. Nadbrzeżna 25
(Parkowa), fot. i ze zbiorów
Krzysztofa Filipa**

**Praca prewencyjna i
interwencyjna MO. Z archiwum
IPN**

COFNIJ SIĘ